

Sygn. akt I C 31/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 sierpnia 2021 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział I Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący	Sędzia Dorota Krawczyk
Protokolant	Katarzyna Guzicka

po rozpoznaniu w dniu 15 lipca 2021 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z powództwa E. O. (1), E. O. (2)

przeciwko (...) Bankowi (...) S.A. z siedzibą w W.

o zapłatę i ustalenie

- ustala, że umowa kredytu mieszkaniowego „WŁASNY KĄT hipoteczny” nr 203- (...) zawarta pomiędzy powodami E. O. (1), E. O. (2), a pozwanym (...) Bankiem (...) Spółką Akcyjną z siedzibą w W. w dniu 07.04.2006 r., zmieniona aneksem nr (...) z dnia 15.06.2007 r. oraz aneksem nr (...) z dnia 30.11.2011 roku jest nieważna w całości;
- zasądza od pozwanego (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów E. O. (1), E. O. (2) kwotę 176.204,59zł (sto siedemdziesiąt sześć tysięcy dwieście cztery złote 59/100) oraz kwotę 48.486,49CHF (czterdzieści osiem tysięcy czterysta osiemdziesiąt sześć franków szwajcarskich 49/100) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 28.06.2019 r. do dnia zapłaty;
- zasądza od pozwanego (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów E. O. (1), E. O. (2) kwotę 11.817,00zł (jedenaście tysięcy osiemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 31/20

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 9 stycznia 2021 roku powodowie E. O. (1) i E. O. (2) działający przez pełnomocnika wnieśli o :

I. zasądzenie od pozwanego (...) Banku (...) S.A. z siedzibą w W. solidarnie na rzecz powodów kwoty 105.710,32 zł oraz kwoty 48.486,49 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 28.06.2019 r. do dnia zapłaty, z uwagi na nieważność umowy kredytu;

ewentualnie, jeśli mimo stwierdzenia nieważności umowy kredytu Sąd nie stwierdzi podstaw do uwzględnienia żądania zasądzenia o: ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z nieważnej umowy kredytu mieszkaniowego „WŁASNY KĄT hipoteczny” nr 203- (...) zawartej pomiędzy Powodem a Pozwanym w dniu 07.04.2006 r., zmienionej aneksem nr (...) z dnia 15.06.2007 r. oraz aneksem nr (...) z dnia 30.11.2011 r.,

II. ewentualnie, w przypadku stwierdzenia braku podstaw do uwzględnienia żądań wskazanych wyżej tj. w razie uznania przez Sąd, że umowa kredytu jest ważna, powodowie wnieśli o: zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz

powoda kwoty 97.599,65 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 28.06.2019 r. do dnia zapłaty oraz ustalenie, że postanowienia § 1 ust. 8, 9 i 11, § 2 ust. 1, § 2A, § 5 ust. 3, 4 i 5, § 15 ust 7 umowy kredytu mieszkaniowego „WŁASNY KĄT hipoteczny” nr 203- (...) zawartej pomiędzy Powodem a Pozwanym w dniu 07.04.2006 r., zmienionej aneksem nr (...) z dnia 15.06.2007 r. oraz aneksem nr (...) z dnia 30.11.2011 r., a także postanowienia § 1 ust. 2, § 2 ust. 1 i 2 oraz postanowienia załącznika do aneksu („Zasady ustalania kursów wymiany walut oraz spreadu walutowego w (...) SA”) z aneksu nr (...) z dnia 30.11.2011 r. stanowią niedozwolone postanowienia umowne i nie wiążą powoda (są bezskuteczne wobec powoda) od chwili zawarcia umowy,

III. zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17,00 zł.

W piśmie z dnia 12 kwietnia 2021 roku strona powodowa dokonała modyfikacji powództwa i wniosła o:

I. o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu mieszkaniowego „WŁASNY KĄT hipoteczny” nr 203- (...) zawartej między stronami umowa z dnia 07.04.2006 r., a zmienioną aneksami nr (...) z dnia 15.06.2007 r. oraz aneksem nr (...) z dnia 30.11.2011 r. (stwierdzenie nieważności umowy);

oraz o zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwoty 176.204,59zł oraz kwoty 48.486,49 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 28.06.2019 r. do dnia zapłaty, z uwagi na nieważność umowy kredytu,

I. ewentualnie, w przypadku nieuwzględnienia żądania pozwu o ustalenie stwierdzenia braku podstaw do uwzględnienia w całości lub w części wskazanych wyżej żądań wniosła o:

I. zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powoda kwoty 99.503,12 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 28.06.2019 r. do dnia zapłaty

oraz ustalenie, że postanowienia § 1 ust. 8, 9 i 11, § 2 ust. 1, § 2A, § 5 ust. 3, 4 i 5, § 15 ust. 7 umowy kredytu mieszkaniowego „WŁASNY KĄT hipoteczny” nr 203- (...) zawartej między stronami w dniu 07.04.2006 r., a następnie zmienionej aneksami nr (...) z dnia 15.06.2007 r. oraz aneksem nr (...) z dnia 30.11.2011 r., a także postanowienia § 1 ust. 2, § 2 ust. 1 i 2 oraz postanowienia załącznika do aneksu („Zasady ustalania kursów wymiany walut oraz spreadu walutowego w (...) SA”) z aneksu nr (...) z dnia 30.11.2011 r. stanowią niedozwolone postanowienia umowne i nie wiążą powoda (są bezskuteczne wobec powoda) od chwili zawarcia umowy.

II. o zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów opłat skarbowych od pełnomocnictw oraz kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty (k.4-23 i 285-290).

W odpowiedzi na pozew pełnomocnik pozwanego (...) Bank (...) Spółka Akcyjna w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości, zasądzenie od powodów E. O. (1) i E. O. (2) na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych wraz z opłatą skarbową od pełnomocnictwa.

Z najdalej idącej ostrożności procesowej, pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia powodów.

W uzasadnieniu pozwany Bank zakwestionował roszczenie powodów w całości wskazując na brak podstaw do uznania umowy kredytu za nieważną w jakiegokolwiek części lub do uznania którychkolwiek jej postanowień za klauzule niedozwolone (abuzywne) oraz zakwestionował wyliczenia powodów przedstawione w pozwie jako wadliwe z uwagi na przyjęte założenia (k. 95-125).

Sąd ustalił, co następuje:

Powodowie E. O. (2) i E. O. (1) w dniu 07.04.2006 r. zawarli jako konsumenci z pozwanym umowę kredytu mieszkaniowego „WŁASNY KĄT hipoteczny” nr 203- (...), spłacanego w ratach annuitetowych, udzielonego w walucie

wymienialnej. Przedmiotowa umowa jest umową kredytu hipotecznego, denominowanego waloryzowanego kursem waluty (...). Kwotę kredytu wyrażono w umowie jako 122.895,00 CHF.

Zgodnie z §1. 8) umowy Tabela Kursów oznacza Tabelę kursów (...) S.A. obowiązującą w chwili dokonywania przez (...) S.A. określonych w umowie przeliczeń kursowych.

Zgodnie z §2 umowy na warunkach określonych w umowie pozwany (...) SA zobowiązał się postawić do dyspozycji powodów kredyt w kwocie zł 122.895,00 CHF na budowę domu mieszkalnego położonego w gm. B., P. dz. Nr 53/7 z przeznaczeniem na potrzeby własne. Dla kredytowanej nieruchomości prowadzona jest księga wieczysta KW Nr (...) przez Sąd Rejonowy w Bełchatowie, a kredyt mógł być wykorzystany przez powodów wyłącznie zgodnie z celem określonym w umowie(§3 umowy).

W §4 umowy (...) SA zastrzegło pozostawienie kredytu w dyspozycji powodów po spełnieniu przez nich następujących warunków:

- 1) udokumentowania opłacenia podatku od czynności cywilnoprawnej,
- 2) dokonaniu ubezpieczenia kredytu w (...) S.A. do czasu uprawomocnienia wpisu hipoteki do KW (...) poprzez dokonanie pierwszej miesięcznej wpłaty z tytułu kosztów ubezpieczenia w wysokości 171,53 zł (0,0542% kwoty kredytu),
- 3) dokonanie ubezpieczenia kredytowanego wkładu finansowego w (...) S.A. w wysokości 24.988,73 CHF na pierwszy okres ubezpieczenia poprzez dokonanie wpłaty z tytułu kosztów ubezpieczenia w wysokości 1.866,17 zł (2,9% kwoty kredytowanego wkładu finansowego),
- 4) dokonaniu ubezpieczenia nieruchomości wraz z cesją praw do odszkodowania na rzecz (...) SA z polisy ubezpieczeniowej budowy,
- 5) podpisaniu oświadczeń o poddaniu się egzekucji,
- 6) podpisaniu weksla in blanco wraz z deklaracją wekslową.
- 7) przedłożeniu potwierdzonego przez Sąd Rejonowy w Bełchatowie wniosku o wpisy hipoteczne zabezpieczające kredyt.

Zgodnie z §5. wypłata kredytu nastąpić miała jednorazowo na rachunek zbywcy, w formie przelewu na wskazany rachunek - zgodnie z pisemną dyspozycją kredytobiorcy.

Całkowita wypłata kredytu nastąpi do dnia 15.06.2007r.

W umowie strony zastrzegły, że kredyt będzie mógł być wypłacany:

- 1) w walucie wymienialnej - na finansowanie zobowiązań za granicą i w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego,
- 2) w walucie polskiej - na finansowanie zobowiązań w kraju.

Zgodnie z §5. pkt 4 W przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt 2, stosuje się kurs kupna dla dewiz (**aktualna Tabela kursów) obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego.** Przy czym w przypadku wypłaty kredytu, albo transzy w walucie wymienialnej stosowane miały być kursy kupna/sprzedaży dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązujące w (...) SA w dniu Zlecenia płatniczego.

Zgodnie z §6.

1. (...) SA pobiera odsetki od kredytu w walucie kredytu według zmiennej stopy procentowej, w stosunku rocznym, której wysokość jest ustalana w dniu rozpoczynającym pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, jako suma stawki referencyjnej i stałej marży. Pierwszy okres obowiązywania stawki referencyjnej może być krótszy i rozpoczyna się w dniu wypłaty kredytu albo pierwszej transzy. Koniec pierwszego okresu obowiązywania stawki referencyjnej przypada w dniu poprzedzającym ostatni dzień wymagalności kredytu i odsetek przed upływem pierwszego trzymiesięcznego okresu obowiązywania stawki referencyjnej. Kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej kończą się w dniu poprzedzającym dzień, który datą odpowiada dniowi, w którym rozpoczął się poprzedni trzymiesięczny okres obowiązywania stawki referencyjnej, z uwzględnieniem zasad liczenia terminów oznaczonych w miesiącach, przewidzianych w przepisach kodeksu cywilnego.

2. Zmiany stawki referencyjnej następują w dniu wymagalności raty spłaty kredytu i odsetek.

3. Dla celów ustalenia stawki referencyjnej - (...) SA będzie się posługiwać stawką LI BOR lub (...) publikowaną odpowiednio o godz. 11.00 (...) lub 11.00 na stronie informacyjnej R., w drugim dniu poprzedzającym dzień rozpoczynający pierwszy i kolejne trzymiesięczne okresy obowiązywania stawki referencyjnej, zaokrągloną według matematycznych zasad do czterech miejsc po przecinku. W przypadku braku notowań stawki referencyjnej LIBOR lub (...) dla danego dnia do wyliczenia stopy procentowej stosuje się odpowiednio notowania z dnia poprzedzającego, w którym było prowadzone notowanie stawki LIBOR lub (...). Za dzień braku notowań stawki LIBOR lub (...) uznaje się ponadto dzień uznany na terenie Rzeczypospolitej Polskiej za dzień wolny od pracy.

Zgodnie z § 12 należna (...) SA prowizja od udzielonego kredytu, zgodnie z Taryfą w wysokości 1,2% kwoty kredytu, to jest kwota 1.474,74 CHF zostanie potrącona przez (...) SA z wypłacanej kwoty kredytu albo pierwszej transzy w walucie kredytu w dniu wypłaty. Prowizja od udzielonego kredytu nie podlega zwrotowi.

W części V umowy dotyczącej zabezpieczenia kredytu w § 13 strony ustaliły zabezpieczenie spłaty kredytu w postaci:

1) Hipoteki zwykłej w kwocie 122.895,00 CHF oraz hipoteki kaucyjnej do kwoty 27.040,00 CHF zabezpieczające kapitał i odsetki na nieruchomości dla której prowadzona jest księga wieczysta nr (...) przez Sąd Rejonowy w Bełchatowie,

2) weksła własnego in blanco wraz z deklaracją wekslową

3) cesji praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości od ognia i zdarzeń losowych,

4) ubezpieczenia w (...) S.A. kredytowanego wkładu finansowego w wysokości 24.988,73 CHF, koszty z tytułu ubezpieczenia określono na 1.866,17 PLN (2,9% kwoty kredytowanego wkładu finansowego).

2. Do czasu ustanowienia zabezpieczenia kredytu, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, Kredytobiorca dokonać miał zabezpieczenia w formie ubezpieczenia kredytu w (...) S.A. - miesięczny koszt ubezpieczenia wynosił 171,53 zł (0,0542% kwoty kredytu).

W część VI. Dotyczącej spłaty kredytu strony w §14 strony uzgodniły, że

1. Kredytobiorca korzystać będzie z karencji w spłacie kredytu w okresie do dnia 15.06.2007r.

2. W okresie karencji Kredytobiorca będzie spłacał miesięcznie należne (...) SA odsetki - od dnia wypłaty, do dnia poprzedzającego dzień, o którym mowa w ust. 1.

3. Spłata odsetek, o których mowa w ust. 2, rozpocząć się miała w:

1) miesiącu kalendarzowym, następującym po miesiącu, w którym wystąpiła wypłata kredytu albo pierwszej transzy - jeżeli wypłata ta nastąpiła na 15 lub więcej dni kalendarzowych przed dniem, o którym mowa w § 15 ust. 3,

2) w drugim miesiącu, następującym po miesiącu, w którym wystąpiła wypłata kredytu, albo pierwszej transzy - jeżeli wypłata ta nastąpiła na 15 lub więcej dni kalendarzowych przed dniem, o którym mowa w §15 ust.3

4. Po okresie karencji Kredytobiorca będzie spłacał zadłużenie z tytułu kredytu i odsetek, w wysokości podanej w zawiadomieniu o wysokości spłaty, do dnia 01.04.2031 r. w ratach annuitetowych.

5. Spłata zadłużenia z tytułu kredytu i odsetek po okresie karencji, o której mowa w ust. 1, rozpoczyna się w:

1) miesiącu kalendarzowym, następującym po miesiącu, w którym nastąpiło zakończenie karencji - jeżeli karencja skończyła się na 15 lub więcej dni kalendarzowych przed dniem, o którym mowa w § 15 ust. 3,

2) w drugim miesiącu, następującym po miesiącu, w którym nastąpiło zakończenie karencji - jeżeli karencja skończyła się na mniej niż 15 dni kalendarzowych przed dniem, o którym mowa w § 15 ust 3.

6. W przypadku spłaty zadłużenia z tytułu kredytu w ratach annuitetowych pierwsza i ostatnia rata są ratami wyrównującymi.

§15.

1. Spłata zadłużenia Kredytobiorcy z tytułu kredytu i odsetek następować miała w drodze potrącania przez (...) SA swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego,

2. Kredytobiorca wyrażał zgodę na potrącanie, o którym mowa w ust. 1 pkt 1. I był zobowiązany do posiadania środków w pierwszym dniu każdego miesiąca kalendarzowego, na rachunku wskazanym w ust. 1 w wysokości umożliwiającej uregulowanie należności z tytułu kredytu przez (...) SA.

4. Potrącanie, o którym mowa w ust. 1, jest dokonywane w terminie, o którym mowa w ust. 3, w wysokości wynikającej z zawiadomienia.

5. (...) SA wysyła Kredytobiorcy raz na trzy miesiące zawiadomienie o wysokości należnych spłat na co najmniej 10 dni przed terminem spłaty.

6. W przypadku nieotrzymania nowego zawiadomienia Kredytobiorca powinien posiadać na rachunku wskazanym w ust. 1, środki w wysokości ustalonej w ostatnim otrzymanym zawiadomieniu.

1. Potrącanie środków z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w walucie polskiej następuje w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, według obowiązującego w (...) SA w dniu wymagalności, kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna Tabela kursów).

8. Zmiana numeru rachunku, o którym mowa w ust. 1, nie wymaga zmiany umowy. (...) SA poinformuje Kredytobiorcę listem zwykłym o zmianie numeru rachunku oraz o terminie wprowadzenia tej zmiany.

§17.

Dokonywane przez Kredytobiorcę wpłaty zalicza się na spłatę zadłużenia w następującej kolejności:

1) koszty Banku,

2) prowizje i opłaty,

3) odsetki od zadłużenia przeterminowanego,

4) odsetki zapadłe (zaległe),

- 5) zadłużenie przeterminowane z tytułu skapitalizowanych odsetek,
- 6) zadłużenie przeterminowane z tytułu kredytu,
- 7) odsetki bieżące,
- 8) zadłużenie z tytułu skapitalizowanych odsetek,
- 9) zadłużenie z tytułu kredytu.

Zgodnie z § 24.

1. (...) SA może wypowiedzieć umowę kredytu w części dotyczącej warunków spłaty w przypadku:
 - 1) niedokonania spłaty dwóch kolejnych spłat w terminach określonych przez (...) SA w wysłanych do Kredytobiorcy dwóch kolejnych przypomnieniach,
 - 2) naruszenia przez Kredytobiorcę postanowień umowy,
 - 3) wykorzystania kredytu niezgodnie z celem określonym w umowie.
2. (...) SA powiadomi Kredytobiorcę o wypowiedzeniu listem poleconym lub poprzez doręczenie do rąk własnych - za zwrotnym potwierdzeniem odbioru - wyznaczając termin spłaty zadłużenia.
3. Okres wypowiedzenia wynosi 30 dni licząc od dnia doręczenia wypowiedzenia Kredytobiorcy.
4. (...) SA może dochodzić swoich należności w trybie postępowania egzekucyjnego, po upływie terminu, o którym mowa w ust. 3.

(dowód: umowa kredytu z dnia 7 kwietnia 2006 roku nr (...) k. 27-31)

W dniu 15.06.2007 r. strony podpisały aneks nr (...) do umowy kredytowej, którym kwota kredytu zwiększona została o 35.584,02 CHF.

Łączna kwota kredytu udzielonego powodom wynosiła 158,479,02 CHF. Spłatę kredytu rozłożono na 360 równych rat kapitałowo-odsetkowych. Zgodnie z § 2 ust. 1 Umowy celem kredytu była budowa domu mieszkalnego położonego w gm. B., P. [dz. Nr 53/7], a zabezpieczenie kredytu stanowiły: hipoteka zwykła oraz hipoteka kaucyjna, weksel własny in blanco, cesja praw z polisy ubezpieczenia nieruchomości, ubezpieczenie pomostowe kredytu (na czas wpisu hipoteki do księgi wieczystej) oraz ubezpieczenie niskiego wkładu własnego.

(dowód: umowa kredytu z dnia 7 kwietnia 2006 roku nr (...) k. 27-31, aneksy do umowy z dnia 15 czerwca 2007 nr (...) k. 32-33 oraz aneks z dnia 30 listopada 2011 roku k. 34)

Przed zawarciem umowy, w dniu 31 marca 2006 roku powodowie w siedzibie pozwanego Banku złożyli wniosek kredytowy, w którym wnioskowali o przyznanie kredytu w kwocie 300.000 zł, w przeliczeniu na (...) na zakup nieruchomości mieszkalnej.

(dowód: uwierzytelniony odpis wniosku kredytowego k. 127-128)

Kredyt powoda został uruchomiony w siedmiu transzach.

I. Kwota pierwszej transzy kredytu (...) wynosiła 26.682,94, po kursie 2.4860. Kwota transzy kredytu w złotych polskich do wypłaty wg kursu kupna (...) w Banku wyniosła 66.333,79 zł. Kurs sprzedaży (...) w banku 2, (...). Kwota transzy kredytu w PLN do spłaty kursu sprzedaży (...) w Banku 69.180,86 zł. Różnica między transzą wypłaconą, a należną do spłaty wynosiła 2.847,07 zł.

II. Kwota drugiej transzy kredytu (...) wynosiła 23.007,20, po kursie 2 (...). Kwota transzy kredytu w złotych polskich do wypłaty wg kursu kupna (...) w Banku wyniosła 56.225,00 zł. Kurs sprzedaży (...) w banku 2, (...). Kwota transzy kredytu w PLN do spłaty kursu sprzedaży (...) w Banku 58.755,79 zł. Różnica między transzą wypłaconą, a należną do spłaty wynosiła 2.530,79 zł.

III. Kwota trzeciej transzy kredytu (...) wynosiła 21.235,03, po kursie 2 (...). Kwota transzy kredytu w złotych polskich do wypłaty wg kursu kupna (...) w Banku wyniosła 50.000,00 zł. Kurs sprzedaży (...) w banku 2, (...). Kwota transzy kredytu w PLN do spłaty kursu sprzedaży (...) w Banku 54.230,02 zł. Różnica między transzą wypłaconą, a należną do spłaty wynosiła 4.230,02 zł.

IV. Kwota czwartej transzy kredytu (...) wynosiła 6.433,90, po kursie 2 (...). Kwota transzy kredytu w złotych polskich do wypłaty wg kursu kupna (...) w Banku wyniosła 14.999,99 zł. Kurs sprzedaży (...) w banku 2, (...). Kwota transzy kredytu w PLN do spłaty kursu sprzedaży (...) w Banku 15.674,91 zł. Różnica między transzą wypłaconą, a należną do spłaty wynosiła 674,92 zł.

V. Kwota piątej transzy kredytu (...) wynosiła 29.593,30, po kursie 2 (...). Kwota transzy kredytu w złotych polskich do wypłaty wg kursu kupna (...) w Banku wyniosła 69.999,99 zł. Kurs sprzedaży (...) w banku 2, (...). Kwota transzy kredytu w PLN do spłaty kursu sprzedaży (...) w Banku 73.148,72 zł. Różnica między transzą wypłaconą, a należną do spłaty wynosiła 3.148,73 zł.

VI. Kwota szóstej transzy kredytu (...) wynosiła 14.467,89, po kursie 2 (...). Kwota transzy kredytu w złotych polskich do wypłaty wg kursu kupna (...) w Banku wyniosła 32.276,42 zł. Kurs sprzedaży (...) w banku 2, (...). Kwota transzy kredytu w PLN do spłaty kursu sprzedaży (...) w Banku 33.727,55 zł. Różnica między transzą wypłaconą, a należną do spłaty wynosiła 1.451,13 zł.

VII. Kwota szóstej transzy kredytu (...) wynosiła 345.584,02, po kursie 2 (...). Kwota transzy kredytu w złotych polskich do wypłaty wg kursu kupna (...) w Banku wyniosła 79.302,55 zł. Kurs sprzedaży (...) w banku 2, (...). Kwota transzy kredytu w PLN do spłaty kursu sprzedaży (...) w Banku 82.871,62 zł. Różnica między transzą wypłaconą, a należną do spłaty wynosiła 3.569,08 zł. Razem różnica we wszystkich transzach między transzą wypłaconą, a transzą należną do spłaty wynosiła 14.882,65 zł.

Środki z kredytu zostały wypłacone w następujących transzach:

- w dniu 15.05.2006 w wysokości 26 682,94 CHF, co stanowiło równowartość 66 333,79 PLN, zastosowany kurs kupna (...) 2,4860

- w dniu 31.08.2006 w wysokości 23 007,20 CHF, co stanowiło równowartość 56 225,00 PLN, zastosowany kurs kupna (...) 2, (...)

- w dniu 06.11.2006 w wysokości 21 235,03 CHF, co stanowiło równowartość 50 000,00 PLN, zastosowany kurs kupna CHE - 2, (...)

- w dniu 23.01.2007 w wysokości 6 433,90 CHE, co stanowiło równowartość 15 000,00 PLN, zastosowany kurs kupna (...) 2, (...)

- w dniu 15.03.2007 w wysokości 29 593,30 CHF, co stanowiło równowartość 70 000,00 PLN, zastosowany kurs kupno (...)2, (...)

- w dniu 18.05.2007 w wysokości 14 467,89 CHF, co stanowiło równowartość 32 276,42 PLN, zastosowany kurs kupna (...) 2, (...)

- w dniu 22.06.2007 w wysokości 35 584,02 CHF, co stanowiło równowartość 79 302,55 PLN, zastosowany kurs kupna (...) 2, (...)

Pierwsza wypłacona powodom transza kredytu z dnia 15 maja 2006 roku i przeliczona po kursie 2.48,60 zł, tj. po kursie kupna (...) Banku z godziny 10:25, przy czym w tym samym dniu kurs kupna (...) w banku wynosił odpowiednio o godz. 8:00 2. (...) oraz o godzinie 09.10- 2. (...).

Wypłacona powodom w dniu 18 maja 2007 roku szóstą transza kredytu, została przeliczona po kursie 2. (...). po kursie z godziny 8.00. Kurs (...) w tym samym dniu z godziny 14.00 był równy 2. (...).

(dowód: kursy walut, kursy i spready, wibor i wibid, stała stopa bazowa k.35-54, zaświadczenie z dnia 3 lipca 2019 roku k. 55-62)

Pismami okólnymi nr (...) z dnia 6 lutego 2006 r. oraz nr (...) z dnia 19 czerwca 2006 r (tj. po zawarciu przez strony umowy z dnia 7 kwietnia 2006 roku) Dyrektor zarządzający, kierujący Pionem Finansowania (...) wprowadził procedury produktowe „Kredyt mieszkaniowy WŁASNY KĄT hipoteczny.

(dowód: pismo okólne nr (...) z dnia 6 lutego 2006r. k.135-136 oraz nr (...) z dnia 19 czerwca 2006r. k. 137-138, informacja o ryzyku kursowym k. 139-140, informacja dla kredytobiorców zaciągających kredyty hipoteczne k. 141-142, informacje o ryzyku kursowym i ryzyku stopy procentowej k. 143-144, informacja o ryzyku walutowym, ryzyku stopy procentowej i ryzyku zmiany cen rynkowych zabezpieczeń k. 145-146)

Łączna wypłacona powodom kwota z tytułu zawartej umowy kredytu, po przeliczeniu transz kredytu z (...) na PLN po kursie kupna (...) Banku z dni ich uruchomienia, wyniosła 369.137,76 złotych.

Od momentu uruchomienia kredytu do dnia wydania zaświadczenia przez Bank, tj. od dnia 01.06.2006 r. do dnia 01.07.2019 r. powodowie uiszcili na rzecz Banku tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych łącznie kwotę 176.204,59 zł oraz 48.486,49 CHF - w związku z zawarciem aneksu z dnia 23.01.2013r. umożliwiającego spłatę bezpośrednio w walucie franka szwajcarskiego.

(dowód: zaświadczenie pozwanego banku k. 55-59, historia spłat kredytu k. 60-62)

Pismem z dnia 27.05.2019 r. strona powodowa złożył pozwanemu reklamację, w której treści zakwestionował możliwość stosowania klauzul abuzywnych i wskazał, że kwoty już uzyskane przez Bank na ich podstawie stanowią świadczenie nienależne z uwagi na nieważność umowy. Pozwany odmówił uznania reklamacji.

Pismem z dnia 13.01.2020 roku pozwany został wezwany do zwrotu nienależnych świadczeń, bank odpowiedział na wezwanie w dniu 04.02.2020 roku.

(dowód: reklamacja powoda k.63-66, odpowiedź Banku na reklamację k. 67-68)

Łączna wartość kwot wpłaconych przez powoda na rzecz pozwanego tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych od dnia 07.04.2006 r. do dnia 01.07.2019 r. wyniosła 354.556,71zł. Kwoty uiszczone bezpośrednio w walucie franka szwajcarskiego na poczet spłaty rat kapitałowo-odsetkowych zostały przeliczone na złotówki według kursu średniego Narodowego Banku Polskiego dla waluty (...) obowiązującego w dniu spłaty poszczególnych rat kredytu.

Wysokość kwot wpłaconych przez powoda na rzecz pozwanego tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych od dnia 04.01.2010 r. do dnia 01.07.2019 r. wynosi 284.062,46 zł. Wysokości (sumy) kwot należnych pozwanemu od powoda od dnia 04.01.2010 do dnia 01.07.2019 r., przy założeniu usunięcia z umowy mechanizmu denominowania (waloryzacji) kredytu kursem waluty (...) oraz przy pozostawieniu w mocy pozostałych warunków umowy, a w szczególności liczby rat kapitałowo- odsetkowych, karencji w spłacie kredytu, stopy oprocentowania kredytu oraz przyjęciu, że kwotę kredytu stanowi kwota w złotych faktycznie wypłacona powodowi przez Bank tj. kwota 369 137,76 zł 184.559,34 zł w tym:

- część odsetkowa rat kredytu w wysokości 44.352,52 PLN;

- część kapitałowa rat kredytu w wysokości 140.206,80 PLN.

Różnica pomiędzy sumami kwot ustalonymi zgodnie z pkt b) oraz c) tj. wysokością kwot wpłaconych przez powoda na rzecz pozwanego tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych od dnia 04.01.2010 r. do dnia 01.07.2019 r a wysokością (sumy) kwot należnych pozwanemu od powoda od dnia 04.01.2010 do dnia 01.07.2019 r., przy założeniu usunięcia z umowy mechanizmu denominowania (waloryzacji) kredytu kursem waluty (...) oraz przy pozostawieniu w mocy pozostałych warunków umowy, a w szczególności liczby rat kapitałowo- odsetkowych, karencji w spłacie kredytu, stopy oprocentowania kredytu oraz przyjęciu, że kwotę kredytu stanowi kwota w złotych faktycznie wypłacona powodowi przez Bank wynosi 99.503,12zł.

Łączna wartość kwot wpłaconych przez powoda na rzecz pozwanego tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych od dnia 07.04.2006 r. do dnia 01.07.2019 r. wynosi 354.556,71zł. Kwoty uiszczone bezpośrednio w walucie franka szwajcarskiego na poczet spłaty rat kapitałowo-odsetkowych zostały przeliczone na PLN według kursu średniego Narodowego Banku Polskiego dla waluty (...) obowiązującego w dniu spłaty poszczególnych rat kredytu.

Wysokość kwot wpłaconych przez powoda na rzecz pozwanego tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych od dnia 04.01.2010 r. do dnia 01.07.2019 r. biegły określił w wysokości 284.062,46 zł.

Wysokości (sumy) kwot należnych pozwanemu od powoda od dnia 04.01.2010 do dnia 01.07.2019 r., przy założeniu usunięcia z umowy mechanizmu denominowania (waloryzacji) kredytu kursem waluty (...) oraz przy zastosowaniu stawki referencyjnej (...) oraz w pozostawieniu w mocy pozostałych warunków umowy, a w szczególności liczby rat kapitałowo - odsetkowych, karencji w spłacie kredytu, wynoszą 257.991,83 zł, w tym :

- część odsetkowa rat kredytu w wysokości 141.072,49 zł
- część kapitałowa rat kredytu w wysokości 116.919,34 zł

Różnica pomiędzy sumami kwot ustalonymi zgodnie z pkt b) oraz c) tj. wysokością kwot wpłaconych przez powoda na rzecz pozwanego tytułem spłaty rat kapitałowo-odsetkowych od dnia 04.01.2010 r. do dnia 01.07.2019 r a wysokością (sumy) kwot należnych pozwanemu od powoda od dnia 04.01.2010 do dnia 01.07.2019 r., przy założeniu usunięcia z umowy mechanizmu denominowania (waloryzacji) kredytu kursem waluty (...) oraz przy pozostawieniu w mocy pozostałych warunków umowy, a w szczególności liczby rat kapitałowo- odsetkowych, karencji w spłacie kredytu, stopy oprocentowania kredytu oraz przyjęciu, że kwotę kredytu stanowi kwota w złotych faktycznie wypłacona powodowi przez Bank wynosi 26.070,63 zł.

Określenie rynkowego kursu waluty jest niemożliwe, ponieważ każdy kurs istniejący na rynku spełnia prawa popytu i podaży więc można uznać go za rynkowy. Różnica procentowa została wykazana jako różnica między kursem pozwanego banku, a badanym podmiotem. Dodatnia różnica procentowa wskazuje, iż kurs stosowany przez pozwanego bank w badanym dniu jest wyższy o wyliczony procent od kursu stosowanego przez badany podmiot w analogicznym okresie, jeśli natomiast różnica kursowa wykazuje wartości ujemne, oznacza to, iż stosowany kurs przez pozwanego bank jest niższy niż kurs badanego podmiotu o wykazany procent.

(dowód: opinia biegłego sądowego z zakresu rachunkowości T. B. k. 222-269)

Pozwany oferował kredyty w złotówkach i w walucie obcej.

Na wszystko były procedury, klient w pierwszej kolejności otrzymywał ofertę o kredycie złotówkowym a potem jak miał życzenie to też w walucie.

Klient był informowany, że w przypadku kredytów walutowych, wtedy pozwany oferował kredyt w euro, we franku i dolarze, jest inne oprocentowanie, ale jest ryzyko zmiany kursu i spłaca się go w walucie po kursie z danego dnia spłaty. Kur jest ogłaszany na stronie banku przez bank, to jest kurs banku. Klienci byli informowani, że wypłata kredytu

będzie po innym kursie a spłata po innym kursie, niektórzy klienci interesowali się zmianami kursów. Każdy bank ustalał swój kurs, żeby zarobić na tym kursie,

Wniosek zawsze był wydawany do wypełnienia klientom do domu, jeżeli klient miał problem to pracownicy banku pomagali go wypełnić. Zawsze klient mógł zabrać umowę żeby się z nią zapoznać. Przeważnie klient przed wzięciem kredytu kilkakrotnie odwiedzał bank po informacje. Do udzielenia kredytu było potrzebnych dużo dokumentów i czas ich kompletowania trwał nawet 30 dni. Umowa była przygotowywana na dany dzień i godzinę i podczas spotkania wszystkie paragrafy w umowie na życzenie klienta były omawiane i klient miał czas żeby się z nimi zapoznać. Na stronach internetowych wzory umów były dostępne więc klient mógł się zapoznać.

Ani bank ani doradca nie miał żadnych dodatkowych profitów za udzielenie kredytu we frankach, to klient decydował czy chce kredyt we frankach czy w złotychkach. Przy każdej umowie był otwierany rachunek techniczny do spłaty, z każdego rachunku można było dokonywać spłat, w kasie, banku, na poczcie. Można było otworzyć konto walutowe i spłacać w walucie.

Zawsze pracownicy informowali o ryzyku, przedstawiali możliwość zmiany kursu. Takiej zmiany nikt nie mógł przewidzieć. Odnośnie kredytów mieliśmy dużo ulotek łącznie z informacją o ryzyku.

Klient nie miał możliwości negocjowania kursu po którym będzie wypłata kredytu, zależało to od daty wypłaty. Umowy były przygotowywane według szablonu, klient miał ograniczone możliwości negocjacji dotyczących spraw technicznych. W pewnym momencie była możliwość negocjacji wysokości prowizji.

(dowód: zeznania świadka T. K. k. 199-200 minuty 00;02;56-00;26;00, zeznania świadka I. K. k. 200 minuty 00;26'44-00;41;00)

Na dzień zawierania umowy powód E. O. (1) pełnił funkcję wicestarosty powiatu (...), a jego miesięczne zarobki wynosiły ok. 10.000 zł netto.

Powódka E. O. (2) z zawodu jest nauczycielem. Na dzień podpisania umowy powódka pracowała jako nauczyciel nauczania zintegrowanego w szkole podstawowej oraz nauczyciel informatyki.

W 2006 roku na początku zdecydowaliśmy się na budowę domu. W styczniu znaleźliśmy działkę, kupiliśmy projekt. W kwietniu poszliśmy do banku, do którego mamy zaufanie. Od początku mieliśmy tam konto. Moje zarobki były wysokie. chcieliśmy wziąć kredyt na 300 000zł, nie mieliśmy wkładu własnego w wysokości 20 procent.

Na moment zawierania umowy nic nie budziło wątpliwości. Powód nie chciał nic negocjować. Zapoznaliśmy się z umową W chwili zawierania umowy nie wiedzieliśmy ile będziemy musieli zwrócić złotych, wiedzieliśmy ile franków będziemy mieli do spłaty. Powód pytał czym jest ryzyko kursowe, wyjaśniono mu, że kurs franka może się zmieniać. Była informacja, że kurs jest różny w różnym dniu i spłaty też będą różne.

Z uwagi na informacje medialne, od momentu kiedy powód zlecił analizę umowy kancelarii prawnej w 05/06 2019 roku, powód uważa, że umowa jest dla niego krzywdząca. Od 2006 roku do 2019 roku nic się nie zmieniło w umowie. Umowa była krzywdząca tylko powód o tym nie wiedział.

Powodowie spłacali kredyt w złotychkach, potem we frankach i teraz znów w złotychkach. Szukali oszczędności na racie, powódka robiła te wyliczenia, a że wyjeżdżała za granicę a oszczędności były niewielkie to wrócili do spłaty w złotychkach.

Kurs franka wzrósł ze względu na procesy gospodarcze i gospodarkę światową. Powód miał świadomość, że kursy franka są zmienne.

Powódka przed zawarciem umowy nie była w banku, o nic nie pytała, miała informacje, które przekazał jej mąż.

Od dnia 28 czerwca 2019 roku do dnia 11 maja 2021 roku powodowie do spłaconej kwoty kredytu 176.204,59 zł oraz 48.486,49 CHF spłacili kwotę 63.000zł. Kwoty pozwany Bank pobiera bezpośrednio z konta w złotych. Początkowo była to kwota 2000zł miesięcznie, obecnie ok 2700-2800zł.

(dowód: zeznania powodów: E. O. (1) k. 310-311 minuty 00.09.36-00.44.54 oraz E. O. (2) k. 311 minuty 00.44.54-00.55.55)

Pismem z dnia 27 maja 2019 roku powodowie złożyli reklamację wskazując na abuzywne postanowienia umowy i nieważność umowy.

Pismem z dnia 18 czerwca 2019 roku pozwany Bank nie uwzględnił reklamacji.

(dowód: reklamacja k. 63-66, odpowiedź pozwanego k. 67-68)

Sąd postanowił, na podstawie art. 235² § 1 pkt 5 kpc oddalić wniosek pełnomocnika pozwanego o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłego.

Sąd ocenił i zważył, co następuje:

Powodowie E. O. (2) i E. O. (1) w dniu 07.04.2006 r. zawarli jako konsumenci z pozwanym umowę kredytu mieszkaniowego „WŁASNY KĄT hipoteczny” nr 203- (...), spłacanego w ratach annuitetowych, udzielonego w walucie wymiennej. Przedmiotowa umowa jest umową kredytu hipotecznego, denominowanego waloryzowanego kursem waluty (...). Kwotę kredytu wyrażono w umowie jako 122.895,00 CHF. Kredyt był przeznaczony na sfinansowanie budowy domu z przeznaczeniem na potrzeby własne.

Zgodnie z **§ 5 ust. 3 pkt. 2 i ust. 4** kredyt wypłacono powodowi w walucie polskiej - na finansowanie zobowiązań w kraju stosując kurs kupna dewiz (aktualna **Tabela kursów**) obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego.

Zgodnie z §15 ust 1 i 7 spłata zadłużenia następowała w drodze potrącania przez (...) SA swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego, a potrącanie środków z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w walucie polskiej następowało w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, według obowiązującego w (...) SA w dniu wymagalności, kursu sprzedaży dla dewiz (**aktualna Tabela kursów**).

Powodowie zarzucali, że wprowadzony do umowy mechanizm indeksacji stanowi niedozwoloną klauzulę umowną, a po jej wyeliminowaniu umowa nie może być wykonywana i jest w związku z tym w całości nieważna.

kredyt zaciągnięty przez Powoda z Bankiem ma charakter kredytu denominowanego

Powodowie podnosili, iż niedozwolony charakter mają następujące postanowienia umowne:

- § 1 pkt. 8 Umowy kredytowej: definicja pojęcia „Tabela kursów”,

- § 5 ust. 3, 4, 5: „W przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt 2, stosuje się kurs kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązujący w (...) SA w dniu realizacji zlecenia płatniczego.”,

b) § 15 ust 7: „Potrącanie środków z rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w walucie polskiej następuje w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, według obowiązującego w (...) SA w dniu wymagalności, kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna Tabela kursów).”

Pozwany Bank nie kwestionował faktu zawarcia z powodami spornej umowy kredytu. Negował jednak niedozwolony charakter mechanizmu indeksacji przewidzianego w umowie.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 – 4 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanej konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (§ 4).

Brak indywidualnego uzgodnienia kwestionowanych przez powodów postanowień umownych dotyczących indeksacji wynika z samego charakteru zawartych umów – opartych o treść stosowanego przez bank wzorca umownego. Taki sposób zawierania umowy w zasadzie wyklucza możliwość indywidualnego wpływania przez konsumenta na treść powstałego stosunku prawnego, poza ustaleniem kwoty kredytu, ewentualnie wysokości oprocentowania, marży czy prowizji. Przy czym wpływ konsumenta musi mieć charakter realny, rzeczywiście zostać mu zaoferowany, a nie polegać na teoretycznej możliwości wystąpienia z wnioskiem o zmianę określonych postanowień umowy. Nie stanowi też indywidualnego uzgodnienia dokonanie wyboru przez konsumenta jednego z rodzaju umowy przedstawionej przez przedsiębiorcę (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19, L.). Pozwany nie wykazał zresztą aby kiedykolwiek przedstawiono powodowi oferty zawarcia różnych umów kredytu, obejmujące przedstawienie całości praw i obowiązków stron.

Z zeznań strony powodowej i wzorca umownego (wzorzec umowy- załącznik do Pisma Okólnego nr (...) k. 82-88) wynika, że sporna umowa została zawarta na podstawie obowiązującego w pozwanym banku wzorca umownego. Powodowie nie negocjowali warunków umowy, podpisali wcześniej przygotowaną przez pozwanego umowę kredytu.

W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości UE podkreślono, że wymogu przejrzystości warunków umownych nie można zawężyć do zrozumiałości tych warunków pod względem formalnym i gramatycznym, lecz przeciwnie, z uwagi na to, że ustanowiony przez dyrektywę system ochrony opiera się na założeniu, iż konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca, między innymi ze względu na stopień poinformowania, ów wymóg wyrażenia warunków umownych prostym i zrozumiałym językiem i w konsekwencji przejrzystości musi podlegać wykładni rozszerzającej. Wobec powyższego wymóg, aby warunek umowny był wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, należy rozumieć w ten sposób, iż powinien być on rozumiany jako nakazujący także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu, do którego odnosi się ów warunek, a także, w zależności od przypadku, związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach, tak by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne. Od konsumenta wymagać można rozwagi, uważnego i krytycznego podejścia do przedstawianej mu oferty, połączonego z przeanalizowaniem udzielonych mu informacji. Jednakże podstawowym wymogiem pozwalającym na ocenę zachowania konsumenta jest uprzednie spełnienie przez przedsiębiorcę ciężących na nim obowiązków informacyjnych. Nie może znaleźć akceptacji próba nałożenia na konsumenta obowiązków, które w istocie sprowadzałyby się do założenia pełnej nieufności wobec przedstawianej mu przez przedsiębiorcę oferty i połączonych z tym informacji. Konsument nie ma obowiązku weryfikować udzielanych mu przez przedsiębiorcę informacji, poszukiwać w innych źródłach wyjaśnienia wszelkich niejasności, sprzeczności czy wreszcie ewentualnej nieprawdziwości przedstawianych mu danych i informacji. Nie może działać przy założeniu, że przedsiębiorca chce go oszukać, wykorzystać jego niedoświadczenie czy brak wiedzy. Przeciwnie – ma pełne prawo działać w zaufaniu do przedsiębiorcy, udzielanych mu przez niego informacji i w oparciu o nie dokonywać swoich wyborów. Natomiast obciążenie konsumenta niekorzystnymi dla niego skutkami niezachowania odpowiedniej ostrożności, rozwagi i krytycyzmu może nastąpić dopiero w sytuacji, w której zostanie ustalone, że uprzednio zostały mu przedstawione adekwatne, pełne i zrozumiałe informacje. Informacje te muszą być przy tym przedstawione w odpowiednim czasie, przed zawarciem umowy, tak aby konsument miał możliwość spokojnego zapoznania się z nimi i ich analizy. Kredytobiorca musi zostać jasno poinformowany, że podpisując umowę kredytu w obcej walucie, ponosi pewne ryzyko

kursowe, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku dewaluacji waluty, w której otrzymuje wynagrodzenie. Przedsiębiorca musi przedstawić ewentualne wahania kursów wymiany i ryzyko wiążące się z zaciągnięciem kredytu w walucie obcej, zwłaszcza w przypadku, gdy konsument będący kredytobiorcą nie uzyskuje dochodów w tej walucie. Kwestia ta powinna zostać rozpatrzona w świetle całokształtu istotnych okoliczności faktycznych, do których zaliczają się formy reklamy i informacji stosowane przez kredytodawcę w procesie negocjacji umowy kredytu (por. wyroki z 20 września 2017 roku w sprawie C-186/16 i z 20 września 2018 roku, w sprawie C-51/17).

Postanowienia umowy zawartej przez strony, które tworzą mechanizm indeksacji i określają sposób jego wykonania nie stanowią całości, ale są rozmieszczone w oddzielnych jednostkach redakcyjnych umowy. Szczególnie istotne staje się odpowiednie poinformowanie kredytobiorców o ryzyku kursowym. Informacja ta powinna opierać się na jasnej i niewprowadzającej w błąd informacji o tym, że kurs waluty obcej może wzrosnąć w sposób nieograniczony - nawet jeśli jest to ryzyko czysto teoretyczne. Równocześnie należałoby wyraźnie poinformować konsumenta, że przewidywanie kursów walut w perspektywie kilku dziesięcioleci jest niemożliwe. Połączone to powinno być z przykładowym wskazaniem w jaki sposób zmiany kursów walut wpłyną na wysokość świadczeń należnych w przyszłości – zarówno w odniesieniu do rat kredytu jak i całości kwoty pozostającej do spłaty, jednak wskazanie powinno odnosić się do konkretnej umowy, jej warunków, a w szczególności wysokości kredytu. Należyta informacja o ryzyku kursowym nie może opierać się na założeniu, że każdy rozważny kredytobiorca świadomy jest, że kursy walut są zmienne. Istotne bowiem jest nie to, że kursy walut ulegają zmianie, a to jakie są skutki takich zmian dla wysokości świadczeń stron oraz jakie są ich granice. Nawet rozważny konsument nie jest profesjonalistą, który powinien posiadać wiedzę i umiejętności w dziedzinie analiz ekonomicznych lub finansowych, czy też wiedzę o historycznych zmianach kursów walut. Przy ocenie ryzyka kursowego jest w pełni uprawniony do opierania się na informacji z banku. Dlatego ma właśnie prawo do rzetelnej informacji, która nie będzie go wprowadzać w błąd. Przy tym nie mogą być udzielane konsumentowi informacje, które mogłyby zaburzyć jego postrzeganie ryzyka np. wskazywanie na popularność danego rodzaju kredytu czy też informacje, które mogłyby wskazywać na ograniczony zakres zmian kursu, czy też jego stabilność (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020/7-8/64, wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 3 stycznia 2020 r., XXV C 2514/19, L.).

Z ustalonego stanu faktycznego nie wynika, że powodowie zostali w sposób wyczerpujący i zrozumiały poinformowani o skutkach, jakie wiążą się z zastosowaniem mechanizmu indeksacji.

Co prawda, jak podnosiła strona pozwana, i we wniosku o kredyt i w umowie powodowie złożyli oświadczenie o świadomości ryzyka kursowego, co wynika z § 30 ust. 1 Umowy kredytu, jednak powodom nie zobrazowano skutków wzrostu kursu waluty przy uwzględnieniu parametrów umowy zawieranej przez strony, jak również nie przedstawiono historycznych wahań kursów tej waluty w okresie adekwatnym do określonego w umowie terminu spłaty kredytu. Przeciwnie, powodom wskazano, że kurs (...) jest stabilny, sugerując tym samym, że tendencja ta utrzyma się przez okres obowiązywania umowy. Pozwany nie wykazał, aby udzielane informacje spełniały kryteria wynikające z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE. Nie chodzi bowiem tylko o ogólną wiedzę, że kursy walut zmieniają się, ale o uwidocznienie, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływających z umowy konsekwencji ekonomicznych, w tym przyjęcia przez kredytobiorcę ryzyka kursowego, które z ekonomicznego punktu widzenia może okazać się dla niego trudne do udźwignięcia w przypadku dewaluacji waluty. Ponadto przedstawienie konsumentowi jakichkolwiek informacji musi się odbywać w warunkach umożliwiających spokojne, niezakłócone zapoznanie się z nimi oraz swobodne ich przeanalizowanie. Z pewnością nie spełnia tego wymogu przedłożenie konsumentowi pakietu dokumentów obejmującego zamieszczone oświadczenia wśród szeregu innych postanowień i oświadczeń składających się na wielostronicową umowę kredytową. Bank zaniechał przekazania powodom niewątpliwie posiadanych przez siebie informacji o historycznych zmianach kursu, w szczególności o wcześniej zanotowanym maksimum kursowych i zmienności. Sięgnięcie do takich informacji oznaczałoby co najmniej wskazanie kredytobiorcy, że w ciągu kilku lat przed zawarciem umowy kurs franka szwajcarskiego nie był tak stabilny jak zapewniał przedstawiciel banku.

Nie są również jednoznaczne postanowienia klauzuli indeksacyjnej dotyczące kursów walut – czyli postanowienia wprowadzające ryzyko spreadów walutowych. Warunki umowy kredytu zawartej w państwie członkowskim między konsumentem a bankiem odpowiadają wymogowi, zgodnie z którym warunki umowne muszą być wyrażone prostym i zrozumiałym językiem w rozumieniu tych przepisów, jeżeli kwota pieniężna, która zostanie udostępniona temu konsumentowi, wyrażona w walucie obcej jako walucie rozliczeniowej i określona w stosunku do waluty płatniczej, jest wyraźnie wskazana. W zakresie, w jakim określenie tej kwoty zależy od kursu wymiany waluty obowiązującego w chwili wypłaty środków, ów wymóg oznacza, że metody obliczenia faktycznej kwoty kredytu, jak również mający zastosowanie kurs wymiany waluty powinny być przejrzyste, tak by przeciętny konsument, który jest właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny, mógł oszacować w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne, a w szczególności całkowity koszt kredytu (por. wyrok z 22 lutego 2018 r. w sprawie C – 126/17).

Umowa zawarta przez strony nie zawierała żadnych kryteriów ustalania przez Bank kursu franka szwajcarskiego dla potrzeb przeliczenia kwoty rat kredytu udzielonego powodom. Powodowie jako konsumenci nie mieli możliwości weryfikacji sposobu działania banku tworzącego **Tabele kursów**, stosowanych kryteriów ustalania kursów i ich wpływu na kształt tabeli, a w konsekwencji nie mogli ocenić jakie konsekwencje ekonomiczne będzie miało dla nich wyznaczenie przez bank określonej wysokości kursu.

W rezultacie należało przyjąć, że zakwestionowane przez stronę powodową postanowienia umowne wprowadzające mechanizm indeksacji zostały sformułowane w sposób niejednoznaczny.

Przez dobre obyczaje w rozumieniu art. 385¹§ 1 k.c. należy rozumieć pozaprawne reguły postępowania niesprzeczne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Chodzi o uczciwe, rzetelne działania stron, a także zaufanie, lojalność, jak również – w stosunkach z konsumentami – do fachowości. Zatem sprzeczne z dobrymi obyczajami są takie działania, które zmierzają do dezinformacji lub wywołania błędnego mniemania konsumenta (czy szerzej klienta), wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowania stosunku zobowiązaniowego niezgodnie z zasadą równorzędności stron, nierównomiernego rozłożenia praw i obowiązków między partnerami kontraktowymi.

Pojęcie sprzeczności z dobrymi obyczajami stanowi przeniesienie na grunt prawa krajowego pojęcia sprzeczności z wymogami dobrej wiary użytego w art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13. Przepis ten przewiduje, że warunki umowy, które nie były indywidualnie negocjowane, mogą być uznane za nieuczciwe, jeśli stoją w sprzeczności z wymogami dobrej wiary, powodują znaczącą nierównowagę wynikających z umowy, praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta. Równocześnie preambuła dyrektywy zawiera w motywie 16 istotne wskazówki interpretacyjne pozwalające ustalić pożądane zachowania zgodne z wymogami dobrej wiary. W szczególności: przy dokonywaniu oceny działania w dobrej wierze będzie brana pod uwagę zwłaszcza siła pozycji przetargowej stron umowy, a w szczególności, czy konsument był zachęcany do wyrażenia zgody na warunki umowy i czy towary lub usługi były sprzedane lub dostarczone na specjalne zamówienie konsumenta; sprzedawca lub dostawca spełnia wymóg działania w dobrej wierze, jeżeli traktuje on drugą stronę umowy w sposób sprawiedliwy i słuszny, należycie uwzględniając jej prawnie uzasadnione roszczenia.

Rażące naruszenie interesów konsumenta ma miejsce, jeżeli postanowienia umowy poważnie i znacząco odbiegają od sprawiedliwego wyważenia praw i obowiązków stron, wprowadzając nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na niekorzyść konsumenta. Chodzi przy tym nie tylko o interesy ekonomiczne, ale też związane ze zdrowiem konsumenta, jego czasem zbędnie traconym, dezorganizacją toku życia, doznaniem przykrości, zawodu, wprowadzenia w błąd, nierzetelności traktowania. W treści art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 omawiana przesłanka uznania postanowień umowy za niewiążące została określona jako spowodowanie poważnej i znaczącej nierównowagi wynikających z umowy praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta.

Oceny czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹§ 1 KC), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (por. uchwała Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/18). W rezultacie przy dokonywaniu oceny niedozwolonego charakteru określonego postanowienia umownego, również oceny indywidualnej, nie ma

żadnego znaczenia w jaki sposób umowa była wykonywana przez strony. W szczególności nie ma znaczenia, czy przedsiębiorca rzeczywiście korzystał z możliwości, jakie wynikają dla niego z określonego brzmienia postanowień umownych. Istotne jest jedynie, że nie było żadnych przeszkód aby z takich uprawnień, mogących naruszać interesy konsumenta, skorzystał. Postanowienie umowne ma niedozwolony charakter nie dlatego, że jest w niewłaściwy sposób wykorzystywane przez przedsiębiorcę – tym bardziej, że jest to okoliczność, która w toku wykonywania umowy może się zmieniać. To samo postanowienie nie może zaś być abuzywne bądź tracić takiego charakteru jedynie w wyniku przyjęcia przez jedną ze stron umowy określonego sposobu jej wykonania, korzystania bądź niekorzystania z wynikających z niego uprawnień. Postanowienie jest niedozwolone jeśli daje kontrahentowi konsumenta możliwość działania w sposób rażąco naruszający interesy konsumenta.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest już pogląd, że postanowienia umów o kredyt indeksowany do walut obcych, pozostawiające bankowi swobodę przy ustalaniu kursów wymiany walut stosowanych przy rozliczaniu kredytu, są niedozwolone. Zdaniem tego Sądu niejasny i niepoddający się weryfikacji mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną. Wskazywano również, że określenie wysokości należności obciążającej ***konsumenta z odwołaniem do Tabel kursów*** ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron. Konsument jest wówczas pozbawiony możliwości określenia aktualnego poziomu zadłużenia, co może być szczególnie istotne przy wyższych różnicach kursów walut, bowiem kwestia dodatkowego obciążenia kontrahenta (wzrostu wartości wykorzystanej w złotych kwoty kredytu w stosunku do waluty obcej) w sposób zasadniczy wpływa na jego sytuację w stosunku kredytowym. Wcześniejsza informacja pozwala konsumentowi na odpowiednią kalkulację i uruchomienie ewentualnych działań, pozwalających na uniknięcie lub ograniczenie konsekwencji wzrostu kursu waluty kredytu indeksowanego, jeżeli umowa kredytu hipotecznego otwiera możliwości podejmowania takich działań. Ponadto brak szczegółowych elementów pozwalających także kredytobiorcy na określenie i weryfikację wysokości kursu waluty obcej tworzy istotną niejasność co do tego, na ile stosowany przez bank tzw. spread walutowy spełnia wyłącznie funkcję waloryzacyjną, w postaci ustalenia i utrzymania wartości świadczeń w czasie, a na ile pozwala także na osiągnięcie przez banki dodatkowego wynagrodzenia, obok innych „klasycznych” jego postaci, tj. odsetek kapitałowych i prowizji (por. wyroki SN z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, opubl. OSNC 2016 nr 11, poz. 134, z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16 z dnia 19 września 2018 r., I CNP 39/17, z dnia 24 października 2018 r., II CSK 632/17, z dnia 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17, z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115, z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, OSNC 2020/7-8/64, z dnia 7 listopada 2019 r., IV CSK 13/19, L.).

Mechanizm ustalania przez Bank kursu franka szwajcarskiego przewidziany w umowie kredytu zawartej z powodami pozostawiał Bankowi swobodę w ustalaniu tego kursu dla potrzeb przeliczenia kwoty rat kredytu. Umowa nie zawierała bowiem kryteriów ustalania tego kursu. Bank mógł w zasadzie dowolnie określić kursy walut w ***Tabeli kursów***, a następnie przy ich wykorzystaniu jednostronnie określić wysokość raty w złotych. Co więcej, nie ma żadnych ograniczeń aby bank nawet kilkakrotnie w ciągu dnia ustalał nową tabelę. Nie ma przy tym znaczenia czy ustalając tabelę kursów bank posługuje się wewnętrznymi procedurami i jaki jest ich kształt, gdyż, nie stanowiąc elementu stosunku prawnego łączącego strony, również te zasady są zależne od woli banku i mogą w każdym momencie ulec zmianie. W konsekwencji powodowie jako konsumenci w dacie zawarcia umowy byli pozbawieni możliwości określenia aktualnego poziomu swojego zadłużenia, a Bank posługując się ustalonym przez siebie kursem mógł osiągać dodatkowe korzyści kosztem powodów w postaci dodatkowej marży (wynagrodzenia) z tytułu spreadu walutowego. W umowie przewidziano bowiem zróżnicowanie rodzajów kursów stosowanych dla przeliczeń wysokości wymaganej spłaty. Zróżnicowanie pomiędzy kursem kupna i sprzedaży stosowanym dla określenia wysokości rat prowadziło do uzyskania przez Bank dodatkowych korzyści z tytułu spreadu walutowego. Zróżnicowanie przyjętego kursu nie znajduje żadnego uzasadnienia. W szczególności nie są nim ewentualne transakcje zawierane przez bank

na rynku walutowym, gdyż jest to okoliczność leżąca poza stosunkiem prawnym łączącym kredytobiorcę i bank. Dodatkowo potwierdza, że wprowadzenie do tego stosunku prawnego określonych rozwiązań miało następować jedynie w celu ochrony interesów przedsiębiorcy, bez związku z interesami konsumenta. Wprowadzenie tego rodzaju postanowień do umowy łączącej strony było następstwem wykorzystania wzorca umownego opracowanego przez bank, a tym samym jego przewagi kontraktowej.

Nie miało przy tym żadnego znaczenia dla stwierdzenia niedozwolonego charakteru powyższych postanowień umownych to, w jaki sposób bank rzeczywiście ustalał kurs waluty, wg. którego przeliczał raty. Nie ma też znaczenia w jaki sposób bank finansował udzielanie kredytów indeksowanych, gdyż również to stanowi okoliczność leżącą poza łączącym strony stosunkiem prawnym, a równocześnie związaną z wykonywaniem umowy, a nie chwilą jej zawarcia.

Samo wejście w życie ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (tzw. Ustawa antyspreadowa) w żaden sposób nie wpływa na ocenę abuzywności przedmiotowych postanowień Umowy. Przepisy tej ustawy nie stwarzają bowiem jednoznacznych podstaw do przyjęcia, że ich przedmiotem były klauzule abuzywne oraz umowy z ich powodu nieważne, a celem – sanowanie tych wadliwości (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115, z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, L.). Chodziło o doprecyzowanie na przyszłość reguł ustalania kursu wymiany walut oraz nieodpłatne umożliwienie dokonywania spłat kredytu bezpośrednio w walucie obcej, a tym samym regulacja ta ma na względzie umowy ważne oraz klauzule dozwolone, choć podlegające doprecyzowaniu. Nawet jeżeli było inaczej, założony skutek sanujący nie mógł zostać w ten sposób osiągnięty. Omawiana Ustawa w zasadzie nie przewidywała gotowych do zastosowania (choćby tylko dyspozytywnych) przepisów, które zastępowałyby ewentualne klauzule abuzywne, a jedynie nakładała na banki ciężar dokonania ogólnie określonych, wymagających skonkretyzowania in casu zmian umowy, co nie wystarcza dla przyjęcia domniemania, że owe konkretne rozwiązania są wynikiem należytego wyważenia ogółu praw i obowiązków stron przez ustawodawcę (por. motyw 13 dyrektywy 93/13 oraz wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 21 marca 2013 r., w sprawie C-92/11, (...) przeciwko V. N.-W. e.V., pkt 26 i n.) i nie czyni zadość przesłankom przewidzianym w art. 1 ust. 2 dyrektywy 93/13. Zwłaszcza że, jak wynika z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, wyjątek przewidziany w tym przepisie podlega ścisłej wykładni. Samo zaś umożliwienie spłaty bezpośrednio w walucie obcej ma sens także w przypadku mechanizmu indeksacji skonstruowanego prawidłowo (element konkurencji między sprzedawcami waluty), a z drugiej strony nie rozwiązuje problemu dotyczącego określenia kursu, po którym przeliczona została kwota kredytu oddawana do dyspozycji kredytobiorcy. Z kolei wskazana w art. 4 zdanie 2 Ustawy antyspreadowej zmiana umowy kredytu mogłaby wywoływać skutek sanujący tylko wtedy, gdyby stanowiła wyraz następczej "świadomej, wyraźnej i wolnej" rezygnacji kredytobiorcy-konsumenta z powoływania się na abuzywność postanowienia (ewentualnie także nieważność umowy) i zgody na jego zastąpienie postanowieniem dozwolonym (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2 i wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18). W braku takich czynności sanujących, wejście w życie Ustawy antyspreadowej w żaden sposób nie podważa abuzywności spornych klauzul.

Sposób ustalania kursu waluty na potrzeby przeliczeń walutowych jest koniecznym elementem mechanizmu indeksacji walutowej. Gdyby bowiem na podstawie zapisów umowy niemożliwe było określenie, kto i w jaki sposób ustalać ma kurs waluty na potrzeby indeksacji, mechanizm indeksacji nie mógłby działać. W konsekwencji zarówno norma wprowadzająca indeksację, jak i norma ustalająca kurs waluty indeksacji, nie mogą funkcjonować w oderwaniu od siebie, gdyż jedna jest koniecznym uzupełnieniem drugiej. Indeksacja walutowa bez mechanizmu ustalania kursu waluty indeksacji pozbawiona jest niezbędnej treści. Z kolei norma określająca sposób ustalania kursu waluty musi mieć przypisaną jakąś funkcję poprzez wskazanie do czego ten kurs ma służyć w ramach konstrukcji umowy (np. do celu indeksacji). Z tej przyczyny bardziej zasadne wydaje się mówienie o jednej normie umownej wprowadzającej indeksację o określonych zasadach, więc w odniesieniu do ustalanego w określony sposób kursu waluty, stanowiącą jedną „klauzulę indeksacyjną” – nie zaś o dwóch osobnych normach (wprowadzającej indeksację i określającej jej zasady). Okoliczność, że poszczególnym częściom tak rozumianej klauzuli indeksacyjnej mogą być przypisane różne wadliwości (np. abuzywność), a niektóre elementy takiej klauzuli mogą być nawet pozbawione wad, nie zmienia

faktu, że abuzywność jednej chociażby części tak rozumianej klauzuli, wobec braku dopuszczalności uzupełniania luk, pociąga za sobą bezskuteczność całości (por. M. Szymański, Ocena w świetle art. 385[1] KC walutowej klauzuli indeksacyjnej zamieszczonej w umowie kredytu oraz skutki uznania jej za niedozwolone postanowienie umowne, MOP 2020, Nr 14).

Niewątpliwie charakter postanowień wzorca umownego kredytu mieszkaniowego Własny K. na tle innych tzw. kredytów frankowych był bardziej przejrzysty, czytelny, oferował produkt o czytelniejszych warunkach kredytowania.

Co prawda sporna umowa nie zawiera klauzuli waloryzacyjnej – w umowie nie ma pojęcia denominacji czy indeksacji do (...), to jednak przeliczenie rat następowało na podstawie Tabel kursowych ustalanych indywidualnie przez Bank.

Ponieważ na podstawie umowy zawartej z powodami pozwany Bank miał swobodę w ustalaniu kursu franka szwajcarskiego dla potrzeb przeliczenia rat kredytu udzielonego powodowi, niedozwolony charakter tej części klauzuli jest wystarczający do wyeliminowania z umowy całości mechanizmu przeliczania (...) na złotówki i złotych na (...).

Strona pozwana podnosi, że Bank kształtował postanowienia umowne w taki sposób, aby klauzule spreadu walutowego mogły być stosowane fakultatywnie na życzenie kredytobiorców. To oni samodzielnie decydowali o tym, czy pełne rozliczenie kredytu nastąpi w walucie obcej, czy też z użyciem kursów przeliczeniowych (...)/PLN i PLN/ (...) (klauzul spreadów walutowych). Jednak wypłata kredytu nastąpiła w złotówkach po przeliczeniu wg Tabel kursowych Banku, na co już powodowie nie mieli wpływu, i w analizowanej sprawie spłata następowała z rachunku złotowego, czyli też w złotówkach.

W związku z powyższym postanowienia § 5 ust. 4 oraz § 15 ust 7 umowy zawartej przez strony wprowadzające mechanizm indeksacji świadczeń stron do waluty obcej mają charakter niedozwolony.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego określając skutki abuzywności postanowień kształtujących mechanizm indeksacji walutowej, przyjmowano dotychczas, że nie pociąga ona za sobą nieważności całej umowy, gdyż umowa ta może istnieć również po wyeliminowaniu z niej klauzuli indeksacyjnej, jako kredyt złotowy niezawierający takiej klauzuli (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115, z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, i z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 309/18). Dostrzegano wprawdzie, że eliminacja klauzuli umownej uznanej za bezskuteczną nie może prowadzić do zmiany charakteru stosunku prawnego łączącego strony, jednakże uznawano, iż wyeliminowanie klauzuli indeksacyjnej nie stanowi przeszkody do utrzymania oprocentowania według stawek LIBOR, mimo wyeliminowania wszelkich powiązań wysokości świadczeń z walutą obcą i mimo że strony najprawdopodobniej nie ustaliłyby wysokości oprocentowania kredytu złotowego według stawki LIBOR, gdyby były świadome abuzywności klauzuli indeksacyjnej. Wyjaśniano przy tym, że z punktu widzenia banku pozostawienie oprocentowania powiązanego z LIBOR pełni funkcję tzw. penalty default, a zatem klauzuli odstraszałającej kredytodawcę od stosowania w przyszłości niedozwolonych postanowień umownych. Poglądy te wyrażano także wtedy, gdy uznawano - wbrew dotychczasowemu orzecznictwu Sądu Najwyższego - iż przedmiotowa klauzula indeksacyjna określała świadczenie główne stron (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115, z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18).

W wyroku z dnia 11 grudnia 2019 r. (V CSK 382/18, L.) Sąd Najwyższy wskazał na uzasadnione wątpliwości, co do możliwości utrzymania skuteczności umowy kredytu złotowego, indeksowanego do waluty obcej, mimo wyeliminowania klauzuli indeksacyjnej. Punktem wyjścia do takiej oceny jest przyjęcie, że zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej klauzule kształtujące mechanizm indeksacji określają główne świadczenie kredytobiorcy. W konsekwencji w ten sposób należy też ocenić postanowienie stanowiące część mechanizmu indeksacyjnego, określające sposób oznaczenia kursu miarodajnego dla przeliczenia walutowego. Sąd Najwyższy odwołał się do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który w razie stwierdzenia abuzywności klauzuli ryzyka walutowego uznaje obecnie, że utrzymanie umowy „nie wydaje się możliwe z prawnego punktu widzenia”, co dotyczy także klauzul przeliczeniowych przewidujących spread walutowy (wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 marca 2019 r., w sprawie C-118/17, Z. D. przeciwko (...) Bank Hungary Z., pkt 52 i z dnia 5 czerwca 2019 r., w sprawie C-38/17, GT przeciwko HS, pkt 43). Zdaniem Trybunału,

jest tak zwłaszcza wówczas, gdy unieważnienie tych klauzul doprowadziłoby nie tylko do zniesienia mechanizmu indeksacji oraz różnic kursów walutowych, ale również - pośrednio - do zaniknięcia ryzyka kursowego, które jest bezpośrednio związane z indeksacją przedmiotowego kredytu do waluty (wyrok z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), pkt 44). W konsekwencji w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18 **Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej orzekł, że art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie stoi na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, iż ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy (pkt 45)**. W ocenie Sądu Najwyższego o zaniknięciu ryzyka kursowego można mówić także wówczas, gdy na skutek eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji, dojdzie do przekształcenia kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR. Zarazem należy uznać, że wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu. Oznacza to z kolei, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością).

Sąd Okręgowy podziela przytoczone stanowisko Sądu Najwyższego. Celem dokonanej indeksacji kwoty kredytu udzielonego powodom było to, aby jego koszt (wysokość oprocentowania) był ustalany w odniesieniu do korzystniejszych (niższych) stóp procentowych właściwych dla waluty obcej, z czym jednak nierozdzielnie związane jest ryzyko kursowe, które przyjmuje na siebie kredytobiorca w zamian za nabycie prawa do tańszego kredytu. Oba te elementy są ze sobą ściśle powiązane, albowiem z ekonomicznego punktu widzenia nie jest możliwe zastosowanie stóp procentowych właściwych dla waluty obcej do ustalania kosztów kapitału wyrażonego w złotych.

Dalsze konsekwencje związane z abuzywnością klauzuli przeliczeniowej zawartej w Umowie uzależnione od tego, czy nieważność Umowy w całości zagraża interesom kredytobiorcy- konsumenta, co dopiero mogłoby otwierać drogę do zastąpienia klauzul niedozwolonych postanowieniami „kursowymi” wynikającymi z przepisów prawa, o ile istnieją (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018, nr 7-8, poz. 79) i o ile konsument nie sprzeciwił się takiemu zastąpieniu, obstawiając przy nieważności całej umowy. Dla oceny tego zagrożenia i podjęcia przez konsumenta takiej decyzji istotne jest uwzględnienie, że - jak podkreśla Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej - „unieważnienie” umowy kredytu „wywiera co do zasady takie same następstwa, jak postawienie pozostałej do spłaty kwoty kredytu w stan natychmiastowej wymagalności (por. wyrok z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank pkt 48). Położenie prawne stron określają w takim przypadku przede wszystkim przepisy o nienależnym świadczeniu (art. 410 KC). Postanowienie abuzywne należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejące, a pobrane na jego podstawie świadczenia – za nienależne i podlegające zwrotowi (por. wyroki (...) z dnia 21 grudnia 2016 r. w połączonych sprawach C-154/15, C-307/15 i C-308/15, Francisco G. N., A. P. M., B. E., SA v. E. L., T. A., pkt 61-66, z dnia 31 maja 2018 r., w sprawie C-483/16, Z. S. przeciwko (...) Bank Hungary Z., pkt 34 i 53, z dnia 14 marca 2019 r., w sprawie C-118/17, Z. D. przeciwko (...) Bank Hungary Z., pkt 41 i 44). Jeżeli niedozwolone postanowienie ma być uznane za nigdy „nieistniejące” (tzn. nieważne czy bezskuteczne, por. zob. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 26 kwietnia 2012 r., w sprawie C-472/10, N. H. przeciwko I. Z., pkt 40 i z dnia 30 maja 2013 r., C-397/11, Erika Jörös v. A. Magyarországi H. Z., pkt 43; por. też uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2018 r., III CZP 114/17, OSNC 2019, nr 3, poz. 26), a bez niego umowa nie może być utrzymana w mocy, również umowę należy uznać za nigdy „nieistniejącą” (tzn. nieważną czy bezskuteczną ab initio albo ex tunc). Oznacza to, że świadczenia spełnione na podstawie tej umowy podlegają zwrotowi stosownie do reżimu zwrotu nienależnego świadczenia.

Dla określenia położenia prawnego stron związanego z nieważnością całej umowy istotna jest kwestia, czy i na jakiej podstawie (np. art. 405 KC albo art. 224 i n. KC stosowanych per analogiam) wynagrodzeniu podlega bezpodstawne (bezumowne) korzystanie przez strony z kapitału kontrahenta. Dotychczasowe orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej takiej konsekwencji jednoznacznie nie wyklucza, co do zasady bowiem w ogóle nie odnosi się do szczegółowego unormowania reguł restytucyjnych mających zastosowanie w razie stwierdzenia nieważności (bezskuteczności) umowy. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, jeżeli nieważność (bezskuteczność) całej umowy jest dla konsumenta niekorzystna, może on zapobiec jej w ten sposób, że udzieli następczej „świadomej, wyraźnej i swobodnej” zgody na niedozwolone postanowienie, przez co wyeliminuje źródło wadliwości umowy. Zbyt uproszczone jest też stwierdzenie, że wskutek uznania podstaw do żądania przez bank wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z kapitału unikałby on negatywnych konsekwencji związanych z zastrzeżeniem niedozwolonego postanowienia. W wielu przypadkach otrzymane wynagrodzenie byłoby znacznie niższe niż świadczenia konsumenta spełniane na podstawie niedozwolonej klauzuli (z uwzględnieniem ryzyka kursowego), a ponadto nieważność umowy nieuchronnie prowadzi do upadku zabezpieczeń akcesoryjnych (w tym zwłaszcza hipoteki), co istotnie zwiększa ryzyko banku. Dodatkową negatywną konsekwencją jest też pozostawienie w ręku konsumenta decyzji co do upadku umowy, która może być podjęta z uwzględnieniem indywidualnych okoliczności i aktualnej sytuacji rynkowej (w tym aktualnej „ceny” kredytu, którego zaciągnięcie może być niezbędne w celu zaspokojenia należności banku).

W niniejszej sprawie powodowie domagali się stwierdzenia nieważności umowy mając świadomość, że po unieważnieniu umowy Bank będzie występował przeciwko nim z roszczeniami wynikającymi z upadku umowy. Brak jest przy tym podstaw do przyjęcia, że będzie to niekorzystne dla powodów, uwzględniając, że dokonali już spłaty kredytu w całości – kapitału i odsetek.

Ponieważ nieważność całej umowy nie zagraża interesom powodów będących konsumentami i kredytobiorcami, nie ma możliwości zastąpienia klauzuli niedozwolonej postanowieniami „kursowymi” wynikającymi z przepisów prawa, o ile istnieją (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018, nr 7-8, poz. 79), w szczególności przepisem dyspozytywnym, który wszedł w życie po zawarciu umowy (por. wyrok (...) w sprawie C-70/17 i C-170/17 S.).

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że nie istnieją przepisy dyspozytywne, pozwalające na zastąpienie niedozwolonej klauzuli indeksacyjnej wprowadzonej do umowy łączącej strony.

Zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości UE z 3 października 2019 roku w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank, punkty 59-61, artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoi na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę, takich jak art. 56 i 354 k.c. Trybunał, podkreślając, że możliwość zastąpienia nieuczciwych warunków stanowi wyjątek od ogólnej zasady, zgodnie z którą dana umowa pozostaje wiążąca dla stron tylko wtedy, gdy może ona nadal obowiązywać bez zawartych w niej nieuczciwych warunków, wskazał, że jest ona ograniczona do przepisów prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym lub mających zastosowanie, jeżeli strony wyrażą na to zgodę, i opiera się w szczególności na tym, że takie przepisy nie mają zawierać nieuczciwych warunków. Przepisy te mają bowiem odzwierciedlać równowagę, którą prawodawca krajowy starał się ustanowić między całością praw i obowiązków stron określonych umów na wypadek, gdyby strony albo nie odstępowały od standardowej normy ustanowionej przez ustawodawcę krajowego dla danych umów, albo wyraźnie wybrały możliwość zastosowania normy wprowadzonej w tym celu przez ustawodawcę krajowego. Tymczasem regulacje odwołujące się do zasad współżycia społecznego czy zwyczajów nie były przedmiotem szczególnej analizy prawodawcy w celu określenia tej równowagi, a tym samym przepisy te nie korzystają z domniemania braku nieuczciwego charakteru.

Niedozwolone postanowienie umowne nie może być również zastąpione przepisem art. 358 § 2 k.c., albowiem przepis ten wszedł w życie 24 stycznia 2009 r. i nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy.

Zdaniem Sądu na skutek abuzywności w/w postanowień umowy, cała sporna umowa jest nieważna od samego początku.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że brak związania konsumenta niedozwolonym postanowieniem, o którym mowa w art. 385¹ § 1 zdanie 1 k.c., oznacza, że nie wywołuje ono skutków prawnych od samego początku i z mocy samego prawa, co sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę z urzędu (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2007 r., III CZP 62/07, OSNC 2008, nr 7-8, poz. 87 i uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 30 maja 2014 r., III CSK 204/13, "Monitor Prawa Bankowego" 2015, nr 1, s. 22, z dnia 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018, nr 7-8, poz. 79, z dnia 24 października 2018 r., II CSK 632/17, z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, z dnia 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17, z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115), chyba że konsument następczo udzieli "świadomej, wyraźnej i wolnej zgody" na to postanowienie i w ten sposób jednostronnie przywróci mu skuteczność (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16 i z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115, przywołane tam orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz wyrok tego Trybunału z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), pkt 54, 66-67; por. też uchwała Sądu Najwyższego z dnia 6 kwietnia 2018 r., III CZP 114/17, OSNC 2019, nr 3, poz. 26). Co do zasady zatem - w braku takiego działania sanującego - świadczenie spełnione na podstawie niedozwolonego postanowienia musi być postrzegane jako świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115 i z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18).

Interpretacja ta jest w pełni zgodna z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, z którego również wynika, że w świetle art. 6 ust. 1 dyrektywy 13/93, warunek umowny, którego nieuczciwy charakter stwierdzono, należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, wobec czego stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć co do zasady skutek w postaci przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku rzeczoności warunku, uzasadniając w szczególności prawo do zwrotu korzyści nienależnie nabytych przez przedsiębiorcę - ze szkodą dla konsumenta - w oparciu o ten warunek (por. wyroki z dnia 21 grudnia 2016 r. w połączonych sprawach C-154/15, C-307/15 i C-308/15, Francisco G. N., A. P. M., B. E., SA v. E. L., T. A., pkt 61-66, z dnia 31 maja 2018 r., w sprawie C-483/16, Z. S. przeciwko (...) Bank Hungary Z..., pkt 34 i 53, z dnia 14 marca 2019 r., w sprawie C-118/17, Z. D. przeciwko (...) Bank Hungary Z..., pkt 41 i 44).

W niniejszej sprawie powodowie domagali się stwierdzenia nieważności umowy wyrażając zgodę na negatywne skutki unieważnienia umowy.

Nieważność całej umowy nie zagraża interesom powodów będących konsumentami i kredytobiorcami, nie ma możliwości zastąpienia klauzuli niedozwolonej postanowieniami wynikającymi z przepisów prawa, o ile istnieją (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018, nr 7-8, poz. 79), w szczególności przepisem dyspozytywnym, który wszedł w życie po zawarciu umowy (por. wyrok (...) w sprawie C-70/17 i C-170/17 S.).

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że nie istnieją przepisy dyspozytywne, pozwalające na zastąpienie niedozwolonej klauzuli indeksacyjnej wprowadzonej do umowy łączącej strony.

Zgodnie z wyrokiem Trybunału Sprawiedliwości UE z 3 października 2019 roku w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank, punkty 59-61, artykuł 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 stoi na przeszkodzie wypełnieniu luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, które się w niej znajdowały, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które

nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, jeżeli strony umowy wyrażą na to zgodę, takich jak art. 56 i 354 k.c. Trybunał, podkreślając, że możliwość zastąpienia nieuczciwych warunków stanowi wyjątek od ogólnej zasady, zgodnie z którą dana umowa pozostaje wiążąca dla stron tylko wtedy, gdy może ona nadal obowiązywać bez zawartych w niej nieuczciwych warunków, wskazał, że jest ona ograniczona do przepisów prawa krajowego o charakterze dyspozytywnym lub mających zastosowanie, jeżeli strony wyrażą na to zgodę, i opiera się w szczególności na tym, że takie przepisy nie mają zawierać nieuczciwych warunków. Przepisy te mają bowiem odzwierciedlać równowagę, którą prawodawca krajowy starał się ustanowić między całością praw i obowiązków stron określonych umów na wypadek, gdyby strony albo nie odstąpiły od standardowej normy ustanowionej przez ustawodawcę krajowego dla danych umów, albo wyraźnie wybrały możliwość zastosowania normy wprowadzonej w tym celu przez ustawodawcę krajowego. Tymczasem regulacje odwołujące się do zasad współżycia społecznego czy zwyczajów nie były przedmiotem szczególnej analizy prawodawcy w celu określenia tej równowagi, a tym samym przepisy te nie korzystają z domniemania braku nieuczciwego charakteru.

Niedozwolone postanowienie umowne nie może być również zastąpione przepisem art. 358 § 2 k.c., albowiem przepis ten wszedł w życie 24 stycznia 2009 r. i nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy. Ponadto przepis ten dotyczy ustalenia kursu waluty obcej, w której wyrażono zobowiązanie w celu spełnienia świadczenia w walucie polskiej i mógłby mieć ewentualnie zastosowanie do świadczeń wynikających z umowy kredytu nominowanego do waluty obcej, czyli wyrażonego w walucie obcej, natomiast nie reguluje sytuacji, w której dochodzi do indeksacji czyli przeliczenia wysokości zobowiązania z waluty polskiej na obcą, a bez takiego przeliczenia nie byłoby możliwe wykonywanie umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej.

Zgodnie z art. 189 k.p.c. przesłanką zasadności powództwa o ustalenie jest istnienie interesu prawnego w zgłoszeniu żądania ustalenia. Interes prawny w ustaleniu istnieje, gdy wyrok uwzględniający powództwo usunie zagrożenie dla praw powoda tj. zakończy spór istniejący albo zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości (por. A. Góra-Błaszczkowska (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Tom I A. Komentarz. Art. 1-42412, Warszawa 2020, Legalis, art. 189 k.p.c., nb 23). Interes prawny w ustaleniu stosunku prawnego lub prawa może także istnieć mimo możliwości dochodzenia świadczenia, jeżeli ze spornego stosunku prawnego wynikają jeszcze dalsze skutki, których dochodzenie w drodze powództwa o świadczenie nie jest możliwe lub nie jest na razie aktualne (por. wyr. SN z 11.9.1953 r., I C 581/53, OSNCK 1954, Nr 3, poz. 65; orz. SN z 9.8.1960 r., I CR 642/59, OSNCK 1961, Nr 4, poz. 110).

W ocenie Sądu powodowie mają interes w ustaleniu nieważności umowy kredytu zawartej z pozwanym, niezależnie od zasadności zgłaszanego równocześnie roszczenia pieniężnego. Strony na podstawie umowy łączą długoterminowy stosunek prawny, który nie został dotychczas, zgodnie z jej treścią, wykonany. Ewentualne uwzględnienie roszczeń kredytobiorcy o zapłatę (zwrot) należności spełnionych dotychczas na rzecz Banku nie reguluje w sposób definitywny sytuacji prawnej stron. Natomiast stwierdzenie nieważności czy nieistnienia umowy przesądza nie tylko o potencjalnej możliwości domagania się zwrotu już spełnionych świadczeń. Rozstrzyga również w sposób ostateczny o braku obowiązku spełniania na rzecz banku mających oparcie w treści umowy świadczeń w przyszłości, a więc o zezwoleniu na zaprzestanie spłaty kolejnych rat kredytu. Ustalające orzeczenie sądu usuwa więc wątpliwości co do istnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy i zapobiega dalszemu sporowi o roszczenia Banku wynikające z umowy. Równocześnie przesądza o dalszych skutkach łączących się z nieważnością umowy, w tym o istnieniu hipoteki zabezpieczającej spłatę kredytu. Nie ma przy tym znaczenia czy pomiędzy stronami będzie nadal istniał spór dotyczący rozliczenia nieważnej umowy, gdyż nie są to należności wynikające z umowy ani należności zabezpieczone hipoteką umowną. Wskazać należy również na treść art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, wymagającego zapewnienia stosownych i skutecznych środków mających na celu zapobieganie stałemu stosowaniu nieuczciwych warunków w umowach zawieranych przez sprzedawców i dostawców z konsumentami.

Z tych wszystkich przyczyn Sąd orzekł jak w punkcie pierwszym wyroku.

Stwierdzenie, że świadczenie spełnione przez kredytobiorcę na podstawie postanowienia abuzywnego jest świadczeniem nienależnym oznacza, iż co do zasady podlega ono zwrotowi, choćby kredytobiorca był równoległe dłużnikiem banku. W art. 410 § 1 k.c. ustawodawca przesądził, iż samo spełnienie świadczenia nienależnego jest

źródłem roszczenia zwrotnego, przysługującego zubożonemu i nie ma potrzeby ustalania, czy i w jakim zakresie spełnione świadczenie wzbogaciło accipiensa ani czy na skutek tego świadczenia majątek solvensa uległ zmniejszeniu. Samo bowiem spełnienie świadczenia wypełnia przesłankę zubożenia po stronie powoda, a uzyskanie tego świadczenia przez pozwanego - przesłankę jego wzbogacenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2011 r., I CSK 66/11, z dnia 9 sierpnia 2012 r., V CSK 372/11, z dnia 28 sierpnia 2013 r., V CSK 362/12, z dnia 15 maja 2014 r., II CSK 517/13, z dnia 29 listopada 2016 r., I CSK 798/15, z dnia 11 maja 2017 r., II CSK 541/16 i z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18). Wyrażona w umowie kredytowej reguła dotycząca przedterminowej spłaty kredytu lub jego części nic w tym zakresie nie zmienia, gdyż nadpłata świadczenia wynikająca z abuzywności klauzul nie może być zrównana z dobrowolną, przedterminową spłatą (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r., I CSK 242/18 i z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18). Wbrew woli nienależnie świadczącego Bank nie mógł zaliczać nienależnej zapłaty na poczet przyszłych świadczeń, a inaczej byłoby tylko wtedy, gdy jego przyszłe roszczenie stało się wymagalne i doszło do jego potrącenia. Nadpłacone na podstawie klauzuli abuzywnej świadczenie podlega zwrotowi, i nic w tym zakresie nie może zmienić nawet wypowiedzenie umowy kredytowej, nie czyni bowiem ono świadczenia nienależnego - należnym, a jedynie otwiera możliwość dokonania potrącenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18).

W związku z nieważnością umowy zawartej przez strony, wszystkie świadczenia spełnione w jej wykonaniu przez powodów na rzecz Banku, są świadczeniami nienależnymi i podlegają zwrotowi na podstawie art. 410 § 1 k.c.

Podnoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia powodów był niezasadny.

Skoro do zwrotu świadczeń spełnionych przez strony na podstawie umowy ma zastosowanie reżim zwrotu nienależnego świadczenia, dotyczy to także reguł przedawnienia roszczeń. Zważywszy jednak zastrzeżoną dla kredytobiorcy-konsumenta możliwość podjęcia ostatecznej decyzji co do sanowania niedozwolonej klauzuli albo powołania się na całkowitą nieważność umowy także wtedy, gdy mogłaby zostać utrzymana w mocy przez zastąpienie klauzuli abuzywnej stosownym przepisem (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r. w sprawie C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), pkt 55, 67), należy uznać, że co do zasady termin przedawnienia tych roszczeń może rozpocząć bieg dopiero po podjęciu przez kredytobiorcę-konsumenta wiążącej (świadomej, wyraźnej i swobodnej) decyzji w tym względzie. Dopiero bowiem wówczas można uznać, że brak podstawy prawnej świadczenia stał się definitywny (na pewne podobieństwo przypadku do *condictio causa finita*), a strony mogły zażądać skutecznie zwrotu nienależnego świadczenia. Oznacza to w szczególności, że kredytobiorca-konsument nie może zakładać, iż roszczenie banku uległo przedawnieniu w terminie liczonym tak, jakby wezwanie do zwrotu udostępnionego kredytu było możliwe już w dniu jego udostępnienia (por. wyrok SN z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, L.). Podobnie bank również nie może przyjmować, że roszczenie kredytobiorcy – konsumenta uległo przedawnieniu w terminie liczonym tak, jakby wezwania do zwrotu spełnionych wykonaniu umowy świadczeń było możliwe już w dniu ich spełnienia. Nie można również podzielić stanowiska pozwanego, że roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia jest roszczeniem okresowym. Każde ze spełnianych świadczeń, nawet jeśli ma miejsce w regularnych odstępach czasu, powoduje powstanie odrębnego roszczenia. W istocie nie istnieje bowiem jedno roszczenie o zwrot nienależnego świadczenia, ale szereg takich roszczeń, z których każde, samodzielne, jest związane z poszczególnymi świadczeniami. Aby przyjąć, że wynikające z takich świadczeń roszczenie ma charakter okresowy konieczne jest istnienie odpowiedniej podstawy prawnej, wyrażonej w ustawie albo czynności prawnej, z której wynika taki charakter roszczenia. Nie wystarczy fatyczne spełnianie świadczeń w pewnych odstępach czasu. Podstawą do przyjęcia, że świadczenia powodów miały charakter okresowy nie mogą być też postanowienia umowy uznanej za nieważną. Skoro umowa jest nieważna, to nie ma podstaw do rozróżniania odsetkowej i kapitałowej części rat, gdyż w ogóle nie doszło do skutecznego ustalenia ratalnej spłaty.

Sąd w niniejszym składzie podzielił w całości pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w Uchwale z dnia 7 maja 2021 roku w sprawie sygn. akt III CZP 6/21.

Powodowie podjęli ostateczną decyzję co do powołania się na całkowitą nieważność umowy w piśmie z dnia 27 maja 2019 roku wskazując na abuzywne postanowienia umowy i nieważność umowy, w związku z czym nie doszło do przedawnienia ich roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia nawet w części.

Powodowie do 01.07.2019 roku wpłacili na rzecz pozwanego z tytułu spornej umowy kwotę 176.204,59zł oraz kwotę 48.486,49CHF, co wynika z zaświadczenia banku.

Z tych przyczyn Sąd uwzględnił powództwo o zapłatę w całości.

O odsetkach za opóźnienie Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 455 k.c.

Zgodnie z art. 455 k.c. jeżeli termin spełnienia świadczenia nie jest oznaczony, ani nie wynika z właściwości zobowiązania, świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania.

Niezwłoczne spełnienie świadczenia oznacza jego spełnienie bez nieuzasadnionej zwłoki (w normalnym toku rzeczy). O tym, czy świadczenie zostało spełnione niezwłocznie, a zatem należycie, rozstrzygają okoliczności konkretnego przypadku, oceniane zgodnie z ogólną zasadą art. 354 k.c.

Termin spełnienia świadczenia dochodzonego przez powodów nie jest oznaczony, ani nie wynika z właściwości zobowiązania, w związku z czym świadczenie powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu pozwanego do wykonania, przy czym w niniejszej sprawie powodowie pismem – reklamacja- z dnia 27 maja 2019 roku, wskazali na abuzywne postanowienia umowy i nieważność umowy a pozwany pismem z dnia 18 czerwca 2019 roku nie uwzględnił reklamacji.

W ocenie Sądu pozwany opóźnia się ze spełnieniem zasądzonego świadczenia od 28.06.2019 roku, dlatego zasądził odsetki ustawowe za opóźnienie zgodnie z żądaniem pozwu (pozwany miał miesiąc na rozpatrzenie reklamacji).

Z uwagi na uwzględnienie w całości roszczenia głównego Sąd nie analizował żądania ewentualnego.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 KPC i zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy.

Powodowie w całości wygrali sprawę w związku z czym Sąd zasądził od pozwanego na rzecz powodów koszty procesu w całości w łącznej kwocie, na które złożyły się: opłata sądowa od pozwu w kwocie 1 000 zł, wynagrodzenie pełnomocnika będącego radcą prawnym w kwocie 10.800 zł oraz wydatek w kwocie 17 zł w związku z koniecznością uiszczenia opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Sędzia SO Dorota Krawczyk

Z/ Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikom stron.